

ORGANIZAČNÉ ZMENY V NEPLNOORGANIZOVANEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLE V RÁMCI PRÍPRAVY NA REFORMU VZDELÁVANIA

Postup „predčasného“ zriadenia 5. ročníka v neplnoorganizovanej základnej škole s 1. – 4. ročníkom

ÚVOD

Tento dokument nadväzuje na dokumenty, vypracované Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) v súvislosti s reformou vzdelávania vyplývajúcou z implementačných úloh Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, a to najmä:

- **Návrh postupu riešenia organizačných zmien v základnej škole**, ktorý poskytuje školám a ich zriaďovateľom návod na postup po výbere konkrétneho modelového riešenia organizačnej zmeny

(dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/473/30924.b7e9f5.pdf>)

- **Príloha č. 1: Modelové riešenia organizačných zmien v základných školách**, ktorá obsahuje zhodnotenie jednotlivých riešení z pracovno-právneho, organizačno-právneho, pedagogického, priestorového, finančného a geografického hľadiska, ako aj informácie získané z aplikačnej praxe

(dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/31a/30923.264d26.pdf>)

- **Príloha č. 2: SWOT analýza modelových riešení organizačných zmien v základných školách**, ktorá poskytuje prehľad výhod a nevýhod, príležitostí a rizík jednotlivých modelových riešení

(dostupné na: www.minedu.sk/data/att/a00/30922.2a9aff.pdf)

Uvedené dokumenty poskytujú neplnoorganizovaným základným školám a ich zriaďovateľom rámcové možnosti organizačných zmien vyplývajúcich z nového štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (ŠVP 2023) usporiadaného do troch vzdelávacích cyklov a zo zmeny rozdelenia ročníkov v rámci stupňov vzdelávania, a to najmä:

1. zachovanie školy len s prvým vzdelávacím cyklom (1. – 3. ročník),
2. rozšírenie školy o prvý a druhý vzdelávací cyklus (1. – 5. ročník, pričom 5. ročník sa stáva súčasťou prvého stupňa v rámci kurikulárnej reformy),
3. transformácia školy na elokované pracovisko plnoorganizovanej základnej školy na základe dohody dotknutých zriaďovateľov.

Cieľom tohto dokumentu je poskytnúť neplnoorganizovaným základným školám so zriadenými 1. – 4. ročníkom a ich zriaďovateľom **postup** pri plánovaní a realizácii organizačnej zmeny v prípade, že majú záujem o „predčasné“ zriadenie 5. ročníka, t. j. ešte pred jeho presunom do prvého stupňa základného vzdelávania v rámci reformy vzdelávania, a to tak, aby bol postup v súlade s platnou legislatívou a existujúcimi usmerneniami rezortu.

OBSAH

POSTUP PRI PLÁNOVANÍ A REALIZÁCII ORGANIZAČNEJ ZMENY	3
1. Posúdenie priestorových kapacít školy	3
2. Zabezpečenie priestorových, hygienických a personálnych podmienok vrátane kvalifikačných predpokladov	3
2.1. Kvalifikačné predpoklady učiteľov vyučujúcich v 5. ročníku.....	3
3. Organizácia vzdelávania v 5. ročníku	3
4. Overenie údajov o zaradení školy v registri škôl a školských zariadení	4
5. Overenie a úprava zriaďovacej listiny školy	5
6. Zabezpečenie zápisu údajov do Rezortného informačného systému (RIS).....	5
6.1. Oznámenie regionálnemu úradu školskej správy	5
6.2. Oznámenie CVTI SR	5
7. Financovanie	6
7.1. Posúdenie finančných dopadov	6
7.2. Normatívne financovanie.....	6
7.2.1. Veľkostný príspevok a jeho časové obmedzenie	6
7.3. Dohodovacie konanie.....	7
7.4. Financovanie priestorových úprav školy.....	7
8. Úprava verejného školského obvodu	7

POSTUP PRI PLÁNOVANÍ A REALIZÁCII ORGANIZAČNEJ ZMENY

1. Posúdenie priestorových kapacít školy

Zriaďovateľ posúdi priestorové kapacity školy a v prípade potreby zabezpečí kapitálové výdavky súvisiace so vznikom alebo úpravou priestorov potrebných na zriadenie 5. ročníka **z vlastných, aktuálne dostupných zdrojov**; podrobnosti k možnostiam financovania sú uvedené v 7. kapitole tohto dokumentu.

2. Zabezpečenie priestorových, hygienických a personálnych podmienok vrátane kvalifikačných predpokladov

Príslušná základná škola si overí priestorové, personálne a hygienické podmienky na zabezpečenie výchovy a vzdelávania, vrátane podmienok na činnosť školského klubu detí. Prípadné nedostatky rieši škola **v spolupráci so zriaďovateľom** a príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

Následne škola zabezpečí potrebný počet pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v súlade s vlastnými potrebami, dostupnými kapacitami a platnou legislatívou, najmä s využitím možností podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce¹⁾.

2.1. Kvalifikačné predpoklady učiteľov vyučujúcich v 5. ročníku

Do školského roka, v ktorom sa 5. ročník začne vzdelávať podľa nového štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (ŠVP 2023), **sa 5. ročník považuje za triedu druhého stupňa základnej školy** v súlade s § 29 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“).

Vzhľadom na to, že žiaci sú v tomto období vzdelávaní podľa štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (ŠVP 2015), učitelia s kvalifikáciou pre prvý stupeň základnej školy nie sú kvalifikovaní na vyučovanie všetkých vyučovacích predmetov v 5. ročníku, s výnimkou vyučovacích predmetov hudobná výchova, výtvarná výchova a telesná a športová výchova podľa platnej legislatívy²⁾.

Kvalifikovanosť učiteľov pre prvý stupeň základnej školy bude pre vyučovanie v 5. ročníku uznaná až v období, keď sa žiaci 5. ročníka budú vzdelávať podľa nového štátneho vzdelávacieho programu pre druhý vzdelávací cyklus základného vzdelávania (ŠVP 2023).

3. Organizácia vzdelávania v 5. ročníku

Vyučovanie žiakov 5. ročníka, ktorí sa vzdelávajú podľa štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie z roku 2015 (ŠVP 2015), nie je možné zabezpečovať v spojenej triede so žiakmi 1. – 4. ročníka. Dôvodom je skutočnosť, že 5. ročník sa v tomto období, vzhľadom na vyššie uvedené, považuje za triedu druhého stupňa základnej školy a podľa § 30 ods. 2

¹⁾ § 49 Pracovný pomer na kratší pracovný čas, § 58 Dočasné pridelenie zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

²⁾ Príloha č. 1 vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 173/2023 Z. z. o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

školského zákona sa vzdelávanie žiakov viacerých ročníkov môže organizovať výlučne len pre žiakov prvého stupňa. **Škola je povinná zabezpečiť samostatnú triedu pre žiakov 5. ročníka.**

4. Overenie údajov o zaradení školy v registri škôl a školských zariadení

Zriaďovateľ overí doklad o zaradení školy do registra škôl a školských zariadení Slovenskej republiky (ďalej len „register“).

- a) **Ak zriaďovateľ disponuje dokladom o zaradení školy do registra, v ktorom je uvedený názov základnej školy bez konkretizácie vzdelávacieho stupňa alebo ročníkov** (napr. bez označenia „len s ročníkmi I. stupňa“ alebo „s 1. – 4. ročníkom“), nie je potrebné zmenu súvisiacu so zriadením 5. ročníka komunikovať s ministerstvom školstva ani podávať žiadosť o zmenu údajov v registri.

Vysvetlenie:

Ustanovenia § 59 ods. 3 až 5 a § 61 zákona č. 321/2025 Z. z. o školskej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 321/2025 Z. z.“) upravujú konkrétne údaje, ktoré sa o škole a školskom zariadení vedú v registri a upravujú taktiež aké zmeny údajov v registri vykonáva ministerstvo školstva. Zriadenie 5. ročníka v neplnoorganizovanej základnej škole **nepredstavuje zmenu údajov vedených v registri** ak je uvedený názov základnej školy bez konkretizácie vzdelávacieho stupňa alebo ročníkov, a je v kompetencii zriaďovateľa určiť školský rok, od ktorého sa 5. ročník zriadi. V takomto prípade nie je potrebné ministerstvu školstva zasielať žiadosť o zmenu v registri, či informovať ho o zmene v súvislosti so zriadením aj 5. ročníka.

- b) **Ak je v doklade o zaradení školy do registra uvedený názov základnej školy s konkretizáciou vzdelávacieho stupňa alebo ročníkov** (napr. „Základná škola len s ročníkmi I. stupňa“), zriaďovateľ predloží ministerstvu školstva žiadosť o zmenu údajov v registri z dôvodu zmeny názvu školy. Pri podaní žiadosti postupuje podľa § 61 zákona č. 321/2025 Z. z.
- c) **Ak zriaďovateľ nedisponuje dokladom o zaradení školy do registra** z dôvodu, že škola bola zriadená v období, keď sa takéto doklady nevydávali (napr. v 60. rokoch minulého storočia), zmena v registri sa nevyžaduje. V takomto prípade zriaďovateľ kontaktuje príslušný regionálny úrad školskej správy podľa územnej pôsobnosti kraja, ktorý na jeho žiadosť zabezpečí úpravu názvu školy v Rezortnom informačnom systéme (RIS) a o vykonanej úprave informuje Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky (ďalej len „CVTI SR“).

Podľa údajov v Centrálnom registri škôl a školských zariadení sa postup podľa bodu b) alebo c) týka týchto verejných základných škôl v Žilinskom kraji:

- Základná škola len s ročníkmi I. stupňa, Dražkovce
- Základná škola len s ročníkmi I. stupňa, Blatnica
- Základná škola len s ročníkmi I. stupňa, Valča
- Základná škola len s ročníkmi I. stupňa, Žabokreky
- Základná škola len s ročníkmi I. stupňa, Sklené

V ostatných verejných základných školách v Slovenskej republike nie je v názve školy uvedená konkretizácia vzdelávacieho stupňa alebo ročníkov, a preto sa pri zriadení 5. ročníka nevyžaduje zmena údajov v registri.

5. Overenie a úprava zriaďovacej listiny školy

Zriaďovateľ vykoná kontrolu zriaďovacej listiny školy a zabezpečí jej zosúladenie s § 29 ods. 3 školského zákona.

Podľa § 4 ods. 5 písm. b) a ods. 6 písm. c) zákona č. 321/2025 Z. z. sa v zriaďovacej listine školy, ktorá nemá všetky ročníky, uvádza typ školy označením „neplnoorganizovaná“.

Ak zriaďovacia listina toto označenie v súčasnosti neobsahuje, zriaďovateľ vydá **dodatok k zriaďovacej listine**, ktorým označenie doplní.

Uvedená úprava nezakladá povinnosť vykonať zmenu údajov v registri, pokiaľ nejde o údaje vedené podľa § 59 zákona č. 321/2025 Z. z.

6. Zabezpečenie zápisu údajov do Rezortného informačného systému (RIS)

6.1. Oznámenie regionálnemu úradu školskej správy

Zriaďovateľ informuje o zriadení 5. ročníka v základnej škole príslušný regionálny úrad školskej správy. **Regionálny úrad školskej správy** následne príslušnej základnej škole zabezpečí úpravu údajov v RIS-e - zmení „Typ ŠaŠZ“ a skontroluje, či má/nemá evidované, že ide naďalej o neplnoorganizovanú školu.

Príklad pre RÚŠS:

- Kód „Základná škola – 1. stupeň“ (221) sa upraví na „Základná škola“ (211).
- Príznak „plnoorganizovaná“ zostáva nezakliknutý, keďže aj po zriadení 5. ročníka ide o neplnoorganizovanú školu.

6.2. Oznámenie CVTI SR

Na účely zasielania údajov o žiakoch 5. ročníka (t. j. žiakov 2. stupňa) do RIS-u zo školského informačného systému príslušnej základnej školy požiadajú zriaďovateľ alebo riaditeľ školy **o priradenie študijného a učebného odboru** (ŠaUO) pre 2. stupeň základnej školy (kód 7922D00), prípadne aj pre špeciálnu základnú školu – 2. stupeň, ak má škola zriadenú aj triedu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo nadaním.

Žiadosť sa zasiela elektronicky na adresu alebo prostredníctvom kontaktu zverejneného na webovom sídle CVTI SR, konkrétne:

https://www.cvtisr.sk/buxus/generate_page.php?page_id=20417&page=8&order_by=meno%7Casc

Upozornenie:

Ak nebude tento krok vykonaný do 15. septembra príslušného školského roka, systém pre zber údajov o žiakoch neumožní škole zaslanie údajov v dávke do RIS-u za žiakov 5. ročníka s uvedením chybového hlásenia, že škola posielala údaje pod ŠaUO, ktorý škole nie je povolený.

7. Financovanie

7.1. Posúdenie finančných dopadov

Pred rozhodnutím o predčasnom zriadení 5. ročníka zriaďovateľ zhodnotí a zanalyzuje svoju finančnú situáciu a finančnú situáciu školy, a to najmä s ohľadom na výšku normatívnych finančných prostriedkov a nevyhnutné náklady na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu školy.

Zriaďovateľ pri tomto posúdení zohľadní možné dopady organizačnej zmeny najmä na:

- normatívne financovanie školy,
- personálne zabezpečenie školy vrátane kvalifikačných požiadaviek pedagogických zamestnancov,
- povinnosti školy vo vzťahu k štátnemu vzdelávaciemu programu.

7.2. Normatívne financovanie

Zaradenie 5. ročníka v rámci uvedených možností nemá samo o sebe dopad na normatívne financovanie základnej školy. Normatívne finančné prostriedky sa poskytujú v závislosti od počtu žiakov základnej školy vrátane žiakov elokovaného pracoviska podľa stavu k 15. septembru príslušného školského roka, vrátane veľkostného príspevku, a podľa normatívu na žiaka základnej školy stanoveného ministerstvom školstva na príslušný kalendárny rok.

Vo všeobecnosti platí, že so zvyšujúcim sa počtom žiakov základnej školy sa zvyšuje aj objem normatívnych finančných prostriedkov. Tento nárast však nemusí byť priamo úmerný rastu nákladov školy, najmä v prípade malých škôl alebo škôl s vyššími prevádzkovými nárokmi.

7.2.1. Veľkostný príspevok a jeho časové obmedzenie

V súčasnosti sa v systéme normatívneho financovania uplatňuje tzv. **osobitný finančný mechanizmus**, ktorým je zvýšený normatív základnej školy zohľadňujúci veľkosť školy v závislosti od jej sídla. Základnej škole s počtom žiakov nižším ako 250 sa normatív zvyšuje o veľkostný príspevok, a to v prípade, ak súčet počtu žiakov základných škôl s príslušným vyučovacím jazykom v dennej forme štúdia na území obce je nižší ako 250.

Podľa prechodného ustanovenia § 46 ods. 6 zákona č. 322/2025 Z. z. o financovaní škôl a školských zariadení (ďalej len „zákon 322/2025 Z. z.“) sa tento „osobitný finančný mechanizmus“ uplatňuje len do 31. decembra 2030. Od 1. januára 2031 sa normatívy základných škôl už nebudú zvyšovať o veľkostný príspevok, teda veľkosť základnej školy sa pri určovaní normatívov nebude zohľadňovať.

V prípade škôl, ktoré vzniknú po 1. januári 2026 a nie sú nástupníckymi školami, sa veľkostný koeficient neuplatňuje už od 1. januára 2026.

7.3. Dohodovacie konanie

V súlade so zákonom č. 322/2025 Z. z. má zriaďovateľ školy **možnosť požiadať o dohodovacie konanie** v prípade, ak poskytnuté normatívne finančné prostriedky nepostačujú na úhradu osobných a prevádzkových nákladov školy. Jedným z dôvodov na podanie takejto žiadosti môže byť aj nízky počet žiakov školy. Súčasne podľa § 12 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 412/2025 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia, môže ministerstvo podmieniť pridelenie finančných prostriedkov v rámci dohodovacieho konania predložením plánu rozvoja školy, optimalizácie alebo racionalizácie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Zriaďovateľ však berie na vedomie, že vyhovenie žiadosti v rámci dohodovacieho konania nie je právnym nárokom a závisí od disponibilných zdrojov štátneho rozpočtu.

7.4. Financovanie priestorových úprav školy

Ak si predčasné zriadenie 5. ročníka vyžaduje stavebné úpravy alebo rekonštrukciu priestorov školy, tieto náklady znáša zriaďovateľ. Obce môžu na účely týchto priestorových úprav využiť aj finančné prostriedky získané z podielových daní v súlade so zákonom č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov prostredníctvom koeficientu na správu školských objektov na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 668/2003 Z. z. o rozdeľovaní dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov. Ďalšie možnosti získania finančných prostriedkov na uvedený účel sú aj v súlade so zákonom č. 322/2025 Z. z., a to najmä prostredníctvom:

- dotácií podľa § 30 v prípade škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávy a neštátnych zriaďovateľov alebo
- kapitálových výdavkov podľa § 32 ods. 1 - v prípade škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti regionálnych úradov školskej správy,

určených na výstavbu, prístavbu, modernizáciu alebo rekonštrukciu školských objektov.

8. Úprava verejného školského obvodu

Zriaďovateľ zároveň včas informuje obec, ktorá je zriaďovateľom plnoorganizovanej základnej školy, v ktorej žiaci neplnoorganizovanej základnej školy v súčasnosti pokračujú v základnom vzdelávaní od 5. ročníka, o zámere predčasného zriadenia 5. ročníka, a to s cieľom zabezpečiť včasnú informovanosť a prípravu na znížený počet žiakov 5. ročníka.

V prípade zriadenia 5. ročníka v neplnoorganizovanej základnej škole obec ako zriaďovateľ verejnej základnej školy primerane podľa potreby upraví **verejný školský obvod školy** v súlade s § 44 zákona č. 321/2025 Z. z.